

“קרן השפע”

(בהמשך לנושא הקרניים מעמ' 3-4)

פרות עם קרניים עשויות להשתמש בהן: במלחמה על דירוגן החברתי בעדר והשתלטותן על קטנות וחלשות מהן – וגם זכורים לי מקרים רבים מאד של פציעות בבושת פרות מתיחמות על ידי החדרת קרן “סקרנית” (לא מדובר בקרן לייזר, כמובן). אחר כך, מיקום פצע כזה מתחת למוצא הפרש גרם לזיהומים + זבובים וזחליהם שרק ניגוב במטלית טבולה בנפט הצליחה לחסלם באופן יעיל. כל זה קרה תמיד כשהפרות יצאו לחצר, כי בתוך הרפת הישנה הן היו קשורות בשרשרות בעת האבסתן וחליבתן – בתחילה בידיים ואחר כך כבר במכונות מיטלטלות.

מתי הוחלט על הסרת קרניים? עוד בתקופת מלחמת השחרור ובעוד יושבים לחלוב בשתי שורות זה מול זה חלמנו על תכנון מחדש של כל הרפת שיתאים גם לעדר יותר גדול וכבר היה מידע ראשוני על מכוני חליבה מסוגים שונים בחו"ל. התחלת השימוש במכונות חליבה ברפת הישנה גרמה להקטנת צוות העובדים ובהגדלת נטל הסחיבות, הוצאת הזבל וניקוי ידני על ידי רפתנים מעטים. הוחלט וסוכם על הקמת סככת רפד גדולה ל-120 פרות, מחולקות לארבע קבוצות של 30 כ"א; כאשר דרך האבסה עם אבוסים מכל צד עוברת באמצע.

כמובן, גם הוחלט על סוגרים לקשירת הפרות לאורך האבוסים כי אי אפשר בקשירה בודדת. כבר אז היה לנו נסיון עם עולים/סוגרים ברפת גניגר. עוד בשנות השלושים (כך סיפרו לי) הביאו מחו"ל (שוויץ או אוסטריה?) מין סוגר כזה בנוי עץ ששימש שורה אחת ברפת העליונה. כבר אז שמו לב שהיו פרות בעלות קרניים ארוכות ומפותלות יותר מדי שנהגו להסתבך ולהיתפס בין חלקי העולים (שאו קראו להם שטנצ'ים, כנראה שיבוש מן המונח האנגלי stanchion). אי-לזאת הוחלט שיש להסיר את הקרניים מכל הפרות וכמובן, קודם כל להתחיל בעגלות הקטנות.

זה לקח כמעט שנתיים עד שהסככה קמה ונחנכה בפסח 1950. אמנם, חלק ניכר של העגלות לקראת המלטתן כבר היו חסרות קרניים וממילא רוכזו בשתי קבוצות נפרדות מן הפרות – אך עדיין נשארו כששים פרות מבוגרות בעלות קרניים ארוכות כפי גילן. זוכרים? על פי מספר ‘הטבעות’ בקרניים אפר היה לדעת כמה המלטות כבר היו לכל פרה, (ממש כמו הטבעות בתוך עץ אחר כריתה מעידות על גילן). לא היתה ברירה, צריך היה להוריד את הקרניים, השאלה היתה רק – איך?

לפי מידע שהתפרסם בזמנו (ונדמה לי שבכמה מקרים נהגו כך במשקים בישראל) בארה"ב כבר נהגו להסיר קרניים של פרות מבוגרות באמצעות ניתוח עם הרדמה מקומית, כאשר “גילחו” את הקרן ישר עם פני הגולגולת של הפרה; אחרי כן גם נעזרו בשירותי רופא וטרינר לצורך חבישת הפצעים והטיפול בהם עד להחלמה השלמה. משום-מה נראה לי התהליך מתאים יותר למקרים בודדים של קרן שבורה ומדממת חזק או של פרה שהחליטו להסיר את קרניה מכל טעם שהוא.

לנו היו למעלה מששים פרות בעלות קרניים גדולות והיינו צריכים למצוא פתרון מהיר יותר, ועם זאת נח לביצוע ופחות מסכן את הפרה אך בכל זאת פותר את בעיית הסתבכות הקרניים הארוכות בצינורות הסוגרים/עולים. החלטנו שלא להסתכן בהסרת קרניים קרוב מדי לגולגולת, אלא להשאיר שלשה ס"מ גדם של קרן – והיה והעסק עומד להסתבך בריאותית, בקלות יתירה ניתן יהיה לחבוש את שני הגדמים בתחבושת שמיניות. כך עשינו וחתכנו הקרניים,

תחילה בלהב של מסור לברזל ואחר כך המשכנו במכשיר "הגיליוטינה" שיובא מחו"ל על ידי המ"ב. זה אותו מכשיר שהראו בטלוויזיה, רק שהשתמשנו בו ביתר תשומת לב וזהירות בהתאם למוסבר כאן.

עם גמר הסרת הקרניים של כל פרה מרחנו עיטרן על הקרן החתוכה וחבשנו בשמיניות של גזה, ענין של מה בכך. בעצם, הרעיון להשאיר גדם ושורש הקרן מנע שפך דם מיותר, כי גם העצם נפגעה פחות. חוץ מזה, אף פעם לא הורדנו קרניים ממספר פרות גדול מ-8-12 ולא בכל יום עוקב – שמא ניתקל בבעיות בהקף רחב ולא נוכל להשתלט. כך ובתוך פחות מחודש גמרנו את כל בעלות הקרניים. אפילו אם פרות מסוימות המשיכו לגדל קרן תוספת לגדם שהשארנו, זה אף פעם לא גדל לממדים/אורך שיפריעו לפרה להשתמש בסוגרים/עולים. הנה מצאנו פתרון.

בכל זאת ולמען השלמות ברצוני לספר גם על אותו מקרה שנהיה קצת בעייתי. כמה ימים, אולי שבועיים אחרי הסרת הקרניים של הפרה "מטמונה" התגלו סימנים של כאב ראש חזק, בכל אופן כך נראתה לי הבעת הפנים של הפרה, שחורה וגדולה בת הכלאה של פר מעורב ופרה מהכלאת דמשקאי והולנדי. התיעצתי עם רופא "החקלאית" והוחלט להקל על כאבי הפרה.

אז בנוכחות הרופא (לשם יתר בטחון שמא אכנס לבעיות) הבאתי מקדת יד של נגרים בקוטר צול (אינצ') אחד וקדחתי בו בתוך גדם הקרן שנראתה מודלקת 'כאילו', כאשר הפרה עמדה

בשקט, אמנם קשורה בנזם אך בלי להראות סימני פחד או התנגדות. קדחתי (לפי הרגשה) בלי לפגוע בעצם הגולגולת והוצאתי את המקדח... זרם אדיר של מוגלה ודם נשפך מתוך חלל הקרן הגדומה לתוך דלי שחיכה לזה באבוס מתחת לראש הפרה, יותר משני ליטר לפחות. שחררנו את הפרה לדרכה לאחר ניקוי, חיטוי וחבישה הראויה לקידוח. "מטמונה" הבריאה תוך ימים ספורים, והביעה את תודתה בדלי החלב עד סוף ימיה.

אין לראות בסיפור הזה המלצה לנהוג כך בהווה ובעתיד. בזמנו ובלחץ הצורך להפנות מספר גדול של פרות ברות קרניים ארוכות לסככה עם סוגרים קשיחים מצאנו פתרון כזה, בהצלחה די יפה. אך כל זאת, לאחר שכבר חיכה דור שלם של עגלות ומבכירות חסרות קרניים כדי להשתלב בעדר הפרות, בסופו של עניין.

מרדכי מלען